

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2022, 6(2): 570-590.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1012](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1012)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Üniversite Öğrencilerinin Özyeterlik Algıları ile Gelecek Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Türkiye-Kırgızistan Örneği

Prof. Dr. Ahmet TAYFUN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, e-posta: ahmet.tayfun@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0002-2472>

Arş. Gör. Dr. Cemal Ersin SİLİK, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, e-posta: cemal.silik@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8662-4188>

Arş. Gör. Ayşe Selin DÜLGER, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, e-posta: ayse.dulger@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8897-013X>

Yrd. Doç. Dr. Naringül MARGAZİEVA, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Bişkek, Kırgızistan, e-posta: naryngul.margazieva@manas.edu.kg

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0859-7863>

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile gelecek kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu kapsamda, birtakım demografik değişkenler açısından öğrencilerin özyeterlik algıları ile gelecek kaygıları ele alınmıştır. Çalışmada, "Genellenmiş Özyeterlik Beklentisi Ölçeği" öğrencilerin özyeterlik algılarını, "Beck Umutsuzluk Ölçeği" de öğrencilerin gelecek kaygılarını ölçmek için kullanılmıştır. Araştırma çerçevesinde, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi ile Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Turizm Fakültesinde öğrenim gören 407 öğrenciye çevrimiçi anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler, istatistik paket programlarına aktarılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler neticesinde, özyeterlik algı düzeyi ile umutsuzluk düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca dördüncü sınıf öğrencilerinin, diğer öğrencilere kıyasla daha yüksek özyeterliğe sahip olduğu; erkek öğrencilerin kız öğrencilere, rekreasyon bölümü öğrencilerinin de diğer bölüm öğrencilerine kıyasla daha yüksek umutsuzluk düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik, Gelecek Kaygısı, Turizm Eğitimi, Türkiye, Kırgızistan.

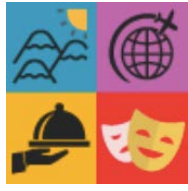
Makale Gönderme Tarihi: 26.03.2022

Makale Kabul Tarihi: 01.06.2022

Önerilen Atıf:

Tayfun, A., Silik, C. E., Dülger, A. S. ve Margazieva, N. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Özyeterlik Algıları ile Gelecek Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Türkiye-Kırgızistan Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 570-590.

© 2022 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2022, 6(2): 570-590.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1012](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1012)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Examining the Relationship Between Self-Efficacy Perceptions and Future Anxiety of University Students: The Case of Turkey-Kyrgyzstan

Prof. Dr. Ahmet TAYFUN, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Ankara, e-mail: ahmet.tayfun@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0002-2472>

Dr. Cemal Ersin SİLİK, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, e-mail: cemal.silik@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8662-4188>

Research Assistant Ayşe Selin DÜLGER, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, e-mail: ayse.dulger@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8897-013X>

Assistant Prof. Dr. Naryngül MARGAZİEVA, Kırgızistan-Türkiye Manas University, Faculty of Tourism, Bishkek, Kyrgyzstan, e-mail: naryngul.margazieva@manas.edu.kg

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0859-7863>

Abstract

The main purpose of this study is to examine the relationship between university students' self-efficacy perceptions and their future anxiety. In addition, students' self-efficacy perceptions and future concerns are also examined in terms of demographic variables. In this context, "General Self-Efficacy Scale (GSE)" is used to measure students' self-efficacy perceptions and "Beck Hopelessness Scale (BHS)" is used to measure their future anxiety. In this study, an online questionnaire is applied to 407 students studying at Ankara Hacı Bayram Veli University Tourism Faculty and Kyrgyzstan-Turkey Manas University Tourism Faculty. The data are analyzed with statistical package programs. As a result of the analyzes, it is determined that there is a negative significant relationship between the level of self-efficacy perception and the level of hopelessness. In addition, fourth grade students have higher self-efficacy compared to other students; it is determined that male students have a higher hopelessness level compared to female students, and the students of the recreation department compared to the students of other departments.

Keywords: Self-Efficacy, Future Anxiety, Tourism Education, Turkey, Kyrgyzstan.

Received: 26.03.2022

Accepted: 01.06.2022

Suggested Citation:

Tayfun, A., Silik, C. E., Dülger, A. S. ve Margazieva, N. (2022). Examining the Relationship Between Self-Efficacy Perceptions and Future Anxiety of University Students: The Case of Turkey-Kyrgyzstan, *Journal of Turkish Tourism Research*, 6(2): 570-590.

© 2022 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Özyeterlik, kendi kendine öğrenme ve sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak için motive edici bir araç olarak kullanılmakta olup kariyer gelişimi ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Hackett ve Bretz, 1981). King'e (2004) göre, bireylerin özyeterlikleri, kariyer öz-yönetim davranışları sergilemelerine olanak tanımakta ve böylece kariyer hedeflerine ulaşmalarına yol açabilmektedir. Dolayısıyla özyeterlik, bireylerin kariyerleri ile ilgili gelecek planlarını etkilemektedir. Eğitim bağlamında ise akademik özyeterlik, öğrencilerin belirli akademik sorumluluklarını yerine getirmedeki yeterlik ile ilgilidir (Dorman vd., 2006; Fife vd., 2011). Özyeterlik akademik motivasyonu, öğrenmeyi ve başarıyı etkilemektedir (Bandura, 1997). Özyeterlik düzeyleri yüksek olan öğrenciler, akademik görevlerde daha fazla çaba göstermeye eğilimli olup genellikle daha yüksek düzeyde akademik motivasyona sahiptir ve bunun sonucunda da daha başarılı olmaktadır (Wang vd., 2018: 234).

Özyeterlik, eğitim ve psikoloji alanında araştırılan insan davranışlarının önemli alanlarından birisi olmaya devam etmektedir (Bandura, 1997). Bireylerin, kariyer kararlarını vermesinde özyeterlik önemli bir kavramdır. Çünkü özyeterlik; (1) öz değerlendirme, (2) mesleki bilgi toplama, (3) hedef seçme, (4) gelecek planları oluşturma ve (5) zorlayıcı problemler olmak üzere beş farklı açıdan uygulanarak değerlendirilmektedir (Tahira vd., 2019: 55). Yapılan araştırmalar (Lent ve Hackett, 1987; Bayırtepe ve Tüzün, 2007; Bahçeci ve Kuru, 2008), başarı noktasında özyeterliğin önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Bandura, 1997). Bunun yanında özyeterliğin, başarı ile ilgili eylemlerin teşvikini, yönünü, kalıcılığını ve sonuçlarını da etkileyebileceği ifade edilmektedir (Schunk ve Pajares, 2002).

Gelecek kaygısı ise, sosyal ve ekonomik değişimlerin sonucunda ortaya çıkan başlıca özelliklerden birisi olarak kabul edilmektedir. Günümüzde yaşanan aşırı stres, sosyal ilişkilerin zayıflaması, çelişki ve zorlukların artması, kendini gerçekleştirme fırsatlarının azalması gibi hususlar kaygı kavramını daha da ön plana çıkarmaktadır. Özellikle gençlerde yaşanan kaygı problemleri araştırılması gereken önemli konuların başında gelmektedir. Gelecek kaygısı, üniversite öğrencileri arasında sadece derslerden başarısız olma korkusundan değil, aynı zamanda iş fırsatlarının olmaması korkusundan da giderek daha fazla ortaya çıkmaktadır (Hammad, 2016).

Gelecek kaygısının kökeni, korkuyla tepki vermeye yönelik kişilik yatkınlıklarında, yaşam boyunca biriken kişisel deneyimlerde ve insan (dünya) tarihinin mevcut eğilimlerinde izlenmelidir. Psikolojide çok fazla vurgulanan kaygı eğilimi, çevredeki dünyayla ilgili olumsuz deneyimleri (ortaya çıkan küresel çatışmalar gibi) ve endişeleri ortaya koymaktadır. Bu kapsamda savaşlar, ekolojik kirlilik, hastalıklar, vefatlar, sosyal yabancılaşma gibi pek çok örnek sunulabilir. Geleceğe bilişsel rol vermek, onun can alıcı koşuludur. Gelecekle ilgili bilişsel temsiller ve zihinsel uğraş, insanların tamamen farkında olduğu gelecek kaygısı için uyarıcılardır. Önceden uyarı, beklentili korkuya yol açar ve uyanıklığın sürdürülmesi ve hazırlıklı başa çıkma çabaları nedeniyle streslidir. Benzer şekilde, caydırıcı olayı beklemek gelecekteki kaygıya yol açacaktır. Gelecek kaygısı, hazırlıksız yakalanmamak için yaklaşan zorluklarla ilgili yeterli beklentiler oluşturmak anlamına gelmektedir (Zaleski, 1996).

Literatürde yapılan çalışmalar (Matarneh ve Altrawneh, 2014; Tayfun ve Korkmaz, 2016; Mouloud ve Abd El-kadder, 2018), üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile gelecek kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin önemine işaret etmektedir. Bu noktadan hareketle, öğrencilerin özyeterlik algıları ile gelecek kaygı düzeyleri arasındaki ilişki düzeyi bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile gelecek kaygı düzeyleri arasında ilişki ve bu iki kavramın demografik özelliklere göre farklılaşma

durumu incelenmiştir. Özyeterlik algısı ile gelecek kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üniversite, sınıf, cinsiyet ve bölüm olmak üzere 4 farklı demografik değişken ile ele alınmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Özyeterlik Algısı

Yeterlik kelimesinin etimolojik kökeni incelendiğinde, 1520'li yıllarda Latince'de "güçlü, etkili, verimli" anlamında kullanılan "efficacia" kelimesine dayandığı sonucuna ulaşılmaktadır (www.etymonline.com, 2021a). Türk Dil Kurumu (2021a) ise yeterlilik kavramını, "1. yeterli olma durumu, 2. bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet, 3. bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet" olarak tanımlanmaktadır. Akademik özyeterlik ise, "Bireyin akademik bir işi başarı ile tamamlayabilme konusundaki kendine olan inancıdır" şeklinde tanımlanmıştır (Yenilmez, 2016:325).

Özyeterlik kavramı, ilk olarak Albert Bandura (1986) tarafından bilişsel eğilimli bir kuram olan "sosyal öğrenme" kuramında kullanılmıştır. Sosyal öğrenme kuramına göre, algılanan özyeterlik ve sonuç beklentileri, davranışın iki temel belirleyicisidir (Sutton, 2001). Bandura tarafından, sosyal öğrenme kuramının çekirdeği olarak kabul edilen beş temel insan özelliği bulunmaktadır. Bu özellikler; simgeleştirme, öngörü, dolaylı öğrenme, öz düzenleme ve öz yansıtma'dır (Stajkovic ve Luthans, 2003:126). Öz düzenleme ve öz yansıtma kavramları ile yakından ilişkili olan özyeterlik ise bireyin belirli performans elde etmek için gerekli davranışları gerçekleştirme potansiyeline olan inancını ifade etmektedir (Bandura, 1977). Sosyal öğrenme kuramının temel ilkeleri, bireylerin kendilerine yönelik düşünceleri, yargıda bulunmaları ve kendilerini ortaya koyma gücüne sahip olmalarıdır (Çakır vd., 2006). Dolayısıyla, özyeterlik kavramı sosyal öğrenme kuramı ile doğrudan ilişkilidir. Özyeterlik, bireylerin iş performansı üzerindeki olumlu etkisiyle birlikte iş motivasyonuna da katkı sağlamaktadır (Stajkovic ve Luthans, 2003:130-131).

Özyeterlik kavramı, benlik ve benlik saygısı kavramlarından farklılık göstermektedir. Çünkü özyeterlik, bir göreve özel durumlarda veya insanların gelecekte belirli bir durumda yapabileceklerine inandıkları şeylerde ortaya çıkmaktadır (Hoy, 2004). Özellikle eğitim alanında araştırılan özyeterlik kavramı, öğretmenlerin özyeterlik inançları ve elde ettikleri sonuçların ilişkisine dair zengin bir araştırma dizisine yol açmıştır (Tschannen-Moran vd., 1998). Gerçekleştirilen bu araştırma dizisi, ağırlıklı olarak eğitim ile ilgilidir. Çetin (2008:101) araştırmasında, öğrenmeyi etkileyen faktörlerden birinin özyeterlik algısı olduğunu vurgulamıştır.

Bandura (1997), temeli sosyal bilişsel kuram ile ilişkilendirilen özyeterlik inançlarının, bireylerin dört ana kaynaktan gelen bilgileri yorumlayarak oluşturulduğunu vurgulamıştır. Bu kaynaklar aşağıda açıklanmaktadır (Ackerman, 2020):

- *Uсталık deneyimleri*: Uсталık deneyimleri, yeni bir mücadeleye girişip başarılı olduğumuzda kazandığımız deneyimlere atıfta bulunmaktadır. Bir beceriyi öğrenmenin veya uygulama yaparak performansımızı geliştirmenin en iyi yolu; kendimizi yeni beceriler kazanabileceğimize inandırmamızdır.
- *Dolaylı deneyimler (modelleme)*: Dolaylı deneyim, gözlemlemek ve taklit etmek için bir rol modele sahip olmaktır. Sağlıklı bir özyeterlik düzeyi sergileyen olumlu rol modellerimiz olduğunda, benlikle ilgili bu olumlu inançlardan bazılarını özümsemeye olasılığımız da yüksek olacaktır.
- *Sözlü (sosyal) ikna*: Sözlü ikna faktörü, sözlerimizden birisinin özyeterlik üzerindeki olumlu etkisini tanımlamaktadır. Bir çocuğa yetenekli olduğunu söylemek, onu

cesaretlendirebilmekte ve motive edebilmektedir. Aynı zamanda bu motivasyon, çocuğun başarılı olabileceğine olan inancına da katkı sağlayabilmektedir.

- *Fizyolojik ve duygusal durumlar*: Fizyolojik ve duygusal durumlar, özyeterliğin geliştirilmesi ve sürdürülmesinde oldukça önemlidir. Anksiyete, depresyon veya ciddi bir sağlık durumuyla mücadele ederken sağlıklı bir refah düzeyine sahip olmak imkânsız olmasa da zordur, ancak özyeterliğinizi artırmak çok daha kolaydır.

Özyeterlik ile ilgili ilk araştırmalar ağırlıklı olarak nicel yöntem kullanılarak yapılmıştır (Usher ve Pajares, 2008), örneğin; Bandura (1977), Bandura (1986) ve Lent ve Hackett (1987). Farklı araştırma alanlarında farklı özyeterlik algılarının olması sebebiyle, özyeterlik algısını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçme araçları da farklılaşmaktadır (Altun ve Mazman, 2012:298).

Gelecek Kaygısı

Kaygı kelimesinin etimolojik kökeni incelendiğinde, 1520'li yıllarda kullanılan Latince kökenli "anxietatem" kelimesine dayandığı ve "tehlike, talihsizlik veya hatanın neden olduğu endişe, bazı belirsizliklere karşı zihnin huzursuzluğu" anlamlarında kullanıldığı sonucuna ulaşılmaktadır (www.etymonline.com, 2021b). Türk Dil Kurumu (2021b) ise kaygı kelimesini; "1. Üzüntü, endişe duyulan düşünce, gam, tasa, 2. Genellikle kötü bir şey olacmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu olarak tanımlamaktadır." Amerikan Psikologlar Birliği (2021) ise kaygı kelimesini; "gerginlik hissi, endişeli düşünceler ve taşıkardi veya artan kan basıncı gibi fiziksel değişiklikler ile karakterize edilen bir duygu" olarak tanımlamaktadır.

Gelecek kaygısı, 1970 yılında Alvin Toffler'in "future shock" terimini ortaya atması ile aynı dönemde ortaya çıkan bir kaygı türüdür (Mouloud ve Abd El-kadder, 2018:329). 1970'li yılların başında, Toffler tarafından çıkarılan "Future Shock" adlı kitap, zaman kullanımı ve algısındaki radikal değişimi gelecek araştırmalarının odak noktası haline getirmiştir (Pantzar, 2010:1). Kaygının doğal bir unsuru; gelecekteki tehlikelerin öngörülmesi ve bu tehlikelerden kaçınmayı gösteren bir tepki olmasıdır (Duplaga ve Grysztar, 2021:2). Grupe ve Nitscske (2013:488) ise, gelecekteki olası bir tehdide ilişkin belirsizlik, ondan kaçınma durumunun endişeye neden olduğunu ifade etmektedir.

Saud (2005) tarafından yapılan çalışmada gelecek kaygısı, kökleri şimdiki zamana dayanan ve geleceğe yönelik genel kaygının bir parçası olarak tanımlanmaktadır. Gelecek kaygısı, ileri bir gelecekte olumsuz değişikliklerle ilgili endişe, korku ve belirsizlik durumu olarak da tanımlanabilmektedir (Almamani ve Naeem, 2013). Gelecek kaygısı, kaynağın genellikle belirtilmediği bir stres, bir ıstırap durumu ve beklenen kötülüktür (Good, 1973).

Hassan (1999), bireylerde gelecek kaygısı oluşmasına sebep olan bazı temel etkenleri aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Birey daha fazla yük ve zorluğa maruz kaldığında daha çok karamsar olma eğiliminde olacak ve bu durum da gelecek kaygısına yol açabilecektir.
- Özellikle televizyon gibi kitle iletişim araçları, farklı kültürlerden öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşamlarını gösterdiğinde, başkalarının başarılarına dair bir şaşkınlık durumuna sebep olabilmektedir.

Gençlerin gelecek kaygısı yaşamalarına sebep olan diğer durumlar ise aşağıdaki gibi özetlenebilir (Annabulsi, 1999):

- İnsanların manevi ve etik değerlerinin üzerindeki maddi yönün ezici olması,

- İş ve eğitimde sık sık değişiklik olması,
- Çok sayıda ihtiyaç ve gereksinimin olması,
- Toplumlara, özellikle gençlere yansıyan siyasi ve ekonomik koşullar nedeniyle bunları kaybetme korkusu vb.

Gelecek kaygısının temel nedeni, genel olarak aile yapılarının parçalanmasıdır. Bu süreçte yaşanan güvensizlik duygusu, gelecekle ilgili bilgi eksikliği ile birlikte geleceği tahmin edememeye yol açmaktadır (Molin, 1990). Geleceği tahmin edememe durumu ise, bireylerde gelecek kaygısına yol açmaktadır. Dolayısıyla, gelecek kaygısının kökeni, korkuyla tepki vermeye yönelik bireylerde ve yaşam boyu edinilen kişisel deneyimlerde izlenmelidir (Zaleski, 1996:168). Bandura (1991), özyeterlik teorisi içinde kaygıya bilişsel bir yaklaşım sunmaktadır ve kaygıyı, olası zararlı olaylara karşı önceden tahmin edilen bir endişe durumu olarak tanımlamaktadır. Sonuç olarak, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm veya okul ile ilgili gelecek kaygısı taşıyıp taşımadıkları, kaygı düzeyleri ile özyeterlik düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı önem arz etmektedir. Bu noktada bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin gelecek kaygı düzeyleri incelenerek özyeterlik düzeyleri ile ilişkisi araştırılmıştır.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Üniversite öğrencilerinin özyeterlik düzeylerine ilişkin literatürde çeşitli araştırmalara rastlanmıştır (Lent ve Hackett, 1987; Bayırtepe ve Tüzün, 2007; Bahçeci ve Kuru, 2008; Ata, 2011; Çocuk vd., 2015; Karaduman, 2015; Çınar ve Yenipınar, 2019). Bu araştırmalarda üniversite öğrencilerinin özyeterlik düzeyleri farklı açılardan ele alınmıştır.

Ata (2011), üniversite öğrencilerinin Web 2.0 teknolojilerini kullanım durumları ile bilgi okuryazarlığı özyeterlik algıları arasındaki ilişkileri; Bahçeci ve Kuru (2008), portfolyonun, üniversite öğrencilerinin özyeterlik ve yaşam becerileri üzerine etkisi; Bayırtepe ve Tüzün (2007), oyun-tabanlı öğrenme ortamlarının, öğrencilerin bilgisayar dersindeki başarıları ve özyeterlik algıları üzerine etkileri; Çınar ve Yenipınar (2019), turizm rehberliği bölümü öğrencilerinde genel özyeterlik algısı, mesleki kaygı ve mesleği yapma niyeti ilişkisini; Çocuk vd., (2015) pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin öz-yeterlik ve metaforik algıları; Karaduman (2015) ise üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile özyeterlik algıları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Lent ve Hackett (1987) ise yaptıkları araştırmada, engelli öğrencilerin özyeterlik kaynaklarına daha az erişimi olabileceğini ve bu erişimin bu bireylerde özyeterlik gelişimini etkileyebileceğini öne sürerek özyeterlik ile ilgili literatüre farklı bir bakış açısı getirmiştir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı ile ilgili (Canbaz vd., 2007; Matarneh ve Altrawneh, 2014; Kula ve Saraç, 2016; Tayfun ve Korkmaz, 2016; Mouloud ve Abd El-kadder, 2018; Avcı vd., 2019; Santoso ve Rizkiana, 2019; Abu-Alkeshk, 2020) de literatürde çeşitli araştırmalara rastlanmıştır. Abu-Alkeshk (2020), COVID-19 pandemisi sürecinde üniversite öğrencilerinin gelecek kaygı düzeylerini; Avcı vd., (2009) toplumsal cinsiyet bağlamında erkek okul öncesi öğretmen adaylarının algıladıkları güçlükler ve gelecek kaygılarını; Canbaz vd., (2007) Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkileyen faktörleri; Kula ve Saraç (2016), üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısını; Matarneh ve Altrawneh (2014), Ürdün Devlet Üniversiteleri'ndeki öğrencilere yönelik gelecek kaygısı ölçeği oluşturulmasını; Mouloud ve Abd El-kadder (2018), beden eğitimi öğrencilerinde gelecek kaygısı ve aspirasyon düzeyi ile ilişkisini; Santoso ve Rizkiana (2019), işitme engelli üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısını; Tayfun ve Korkmaz (2016) ise üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası işsizlik kaygılarını araştırmıştır.

Özyeterlik ve gelecek kaygısı, öğrencilerin performansını etkilemektedir. Bununla birlikte gelecek kaygısı, önemli ölçüde özyeterlik ile ilişkilidir (Rabei vd., 2020: 27). Gelecek kaygısı, sosyal ve ekonomik değişimlerin bir sonucu olarak yaşanmakta olup, üniversite öğrencileri arasında sadece başarısız olma korkusundan değil, bununla beraber iş imkânlarının olmaması korkusundan dolayı da giderek daha fazla ortaya çıkmaktadır (Hammad, 2016: 54). Özellikle üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası iş kaygılarının olması kaygı durumunu tetiklemektedir. Kaygılı öğrencilerin ise performans ve motivasyon sorunu yaşamaları beklenmektedir. Dolayısıyla kaygılı öğrencilerin tam olarak performansını yansıtamaması veya okuldaki faaliyetlerde çekimser kalması, derslerindeki başarı durumunun düşük olması gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin özyeterlik düzeyleri de performanslarını etkileyebilmektedir. Özyeterliği yüksek öğrencilerin sorumluluk alarak daha aktif bir rol oynadığı söylenebilir. Özyeterliği düşük olan öğrencilerin ise daha çok çekimser kaldığı ifade edilebilir. Dolayısıyla, özyeterlik ile gelecek kaygısının birbiriyle ilişkisinin ve üniversite öğrencileri üzerindeki etkilerinin araştırılmasının literatüre katkı sağlayacağı beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile gelecek kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmada, demografik değişkenler açısından öğrencilerin özyeterlik algıları ile gelecek kaygıları incelenmiştir. Bu kapsamda, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilere yönelik bir uygulama yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin, özyeterlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri birtakım demografik değişkenler (üniversite, cinsiyet, sınıf ve bölüm) çerçevesinde incelenmiştir. Literatürde yapılan çalışmalar (Kezer vd., 2016; Yılmaz, 2019; Urgancı ve Gürcan, 2019; Bozkur vd., 2020; Kara vd., 2020), özyeterlik ve gelecek kaygısının öğrencilerin performansı üzerinde etkili olduğunu ve özyeterlik ile gelecek kaygısının ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Rabei vd., 2020:27). Bu kapsamda, çalışmada aşağıda yer alan hipotezler geliştirilmiştir.

H₁: Üniversite öğrencilerinin özyeterlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında ilişki vardır.

H₂: Üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile demografik değişkenleri arasında farklılık vardır.

H₃: Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile demografik değişkenleri arasında farklılık vardır.

Araştırmanın evrenini, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri ile Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi bünyesinde 1.642 kayıtlı öğrenci, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Turizm Fakültesi bünyesinde ise 569 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Dolayısıyla araştırmanın evrenini, 2.211 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini için Yamane (2001) tarafından ortaya konulan örneklem formülü kullanılmıştır. Buna göre, araştırma evreni 2.211 olarak ele alındığında, araştırma örneklemini % 95 güven seviyesinde 327 olarak hesaplanmaktadır (Yamane, 2001:116). Buna göre, en az 327 öğrencinin yer aldığı bir örneklemin yeterli olacağı tespit edilmiştir. Belirlenen örneklem büyüklüğü çerçevesinde, 2020-2021 eğitim öğretim döneminde Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nden 199 öğrenci, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Turizm Fakültesi'nden de 208 öğrenci olmak üzere toplamda 407 lisans öğrencisine ulaşılmış ve veriler elde edilmiştir.

Elde edilen veriler, 2020-2021 eğitim öğretim döneminde "Google Formlar" aracılığı ile online olarak toplanmıştır. 2019 yılının Aralık ayından itibaren küresel düzeyde etki gösteren Covid-19 pandemisi nedeniyle anketlerin toplanmasında internet tabanlı uygulama tercih edilmiştir. Türkiye ve Kırgızistan'daki verilerin toplanması eş zamanlı yapılmıştır. Araştırma verilerini toplayabilmek için Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 20.01.2022 tarih ve 71507 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

Araştırma verileri, demografik bilgiler, genellenmiş özyetkinlik beklentisi ölçeği ve beck umutsuzluk ölçeğiyle birlikte üç bölümden meydana gelen bir anket formu aracılığı ile elde edilmiştir. Ölçeğin ilk bölümünde, öğrenime devam ettiği üniversite, cinsiyet, sınıf ve bölüm bilgilerinin yer aldığı demografik bilgilere ilişkin sorular yer almaktadır. Ölçeğin ikinci bölümünde, turizm lisans öğrencilerinin özyeterlik algılarını belirlemek amacıyla 1979 yılında Jerusalem ve Schwarzer tarafından geliştirilen "Genellenmiş Özyetkinlik Beklentisi Ölçeği" kullanılmıştır. Kullanılan ölçek, güncelik sorunların üstesinden gelmenin yanında her türlü stresten sonraki uyumu da belirlemeyi amaçlamaktadır. Ölçek, aynı cevap formatında düzenlenen 10 maddeden meydana gelip, 4'lü dereceleme ölçeği kullanılarak uygulanmaktadır. Buna göre, "1-doğru değil, 2-biraz doğru, 3-daha doğru ve 4-tümüyle doğru" olarak ifade edilmektedir. Puanlama aşamasında ise, 10 maddenin her birine verilen cevaplar toplanmakta ve tek bir puana ulaşılmaktadır. Dolayısıyla elde edilebilecek puan 10-40 (tüm maddelere 1 verilirse 10, 4 verilirse 40 puan gibi) aralığında olmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi ile tek boyutlu olduğu belirlenen ölçeğin iç tutarlık değeri $\alpha=0.76$ ile $\alpha=0.90$ arasındadır. Luszczynska vd., (2005) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise, ölçeğin iç tutarlık değeri $\alpha=0.91$ olarak tespit edilmiştir. Ölçek, 1993 yılında Yeşilay tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Literatürde yapılmış çalışmalar (Sahranç, 2007; Basım vd., 2008; Çetin ve Fıkrkoca, 2010), ölçeğin Türkiye'de geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır (Tarhan, 2012:104). Bu çalışmada yapılan analiz sonucunda ise ölçeğin iç tutarlık değeri $\alpha=0.85$ olarak tespit edilmiştir. Ölçek ile ilgili uzman görüşü alınarak geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin üçüncü bölümünde, turizm lisans öğrencilerinin gelecek ile ilgili kaygılarını belirlemek için Beck vd., (1974) tarafından geliştirilmiş "Beck Umutsuzluk Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, bireylerin geleceğe yönelik karamsarlık düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır. Seber vd., (1993) tarafından yapılan çalışmada, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik bakımından uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Seber vd., 1993:139). Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından yapılan farklı bir geçerlilik çalışmasında ise, benzer bir biçimde ölçeğin geçerli bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır (Durak ve Palabıyıkoglu, 1994:311). Ölçek, katılımcıların kendilerini değerlendirdiği (self report) türde bir ölçektir. Ölçek, 11 doğru, 9 yanlış anahtar yanıtı bulunan 20 doğru-yanlış önermesinden meydana gelmektedir. Anahtara uyumlu her bir cevap için "1 puan", uyumsuz her bir cevap için de "0 puan" verilmektedir. Elde edilen aritmetik toplam "Umutsuzluk Puanı" olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla ölçekten alınan puan ile umutsuzluk düzeyi doğru orantılıdır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-20 arasındadır (Seber vd., 1993:140; Alaosman, 2019:34). Bu çalışmada yapılan analiz sonucunda ölçeğin iç tutarlık değeri $\alpha=0.87$ olarak tespit edilmiştir.

Verilerin analizinde, istatistik paket programlarından faydalanılmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgi formuna ilişkin verdikleri yanıtlarda frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirleyebilmek için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri yapılmıştır. Genellenmiş Özyetkinlik Beklentisi Ölçeği ile Beck Umutsuzluk Ölçeğine ilişkin normallik testi sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Genellenmiş Özyetkinlik Beklentisi Ölçeği ile Beck Umutsuzluk Ölçeğine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik Değeri	df	p	İstatistik Değeri	df	p
Genellenmiş Özyetkinlik Beklentisi Ölçeği	.078	407	.000*	.972	407	.000*
Beck Umutsuzluk Ölçeği	.169	407	.000*	.897	407	.000*

* $p < .05$

Tablo 1'e göre, genellenmiş özyetkinlik beklentisi ölçeğinin ve beck umutsuzluk ölçeğinin toplam puanlarının normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir ($p < .05$). Gruplar normal dağılım göstermediğinden dolayı farklılık testleri için Kruskal Wallis H-Testi ile Mann Whitney U-Testi, ilişki testi için de Spearman-Brown Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin, özyeterlik algıları ile umutsuzluk düzeylerine ilişkin puanlarını hesaplayabilmek için betimsel istatistiklerden faydalanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde demografik bilgilere ilişkin yüzde ve frekans dağılımları, öğrencilerin özyeterlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik elde edilen bulgular, öğrencilerin özyeterlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeylerinin demografik özelliklerine göre karşılaştırılmasına ilişkin elde edilen bulgular sırasıyla incelenmiştir.

Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin bulgular Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Demografik Bilgilere İlişkin Elde Edilen Bulgular

Değişkenler		f	%
Üniversite	AHBV Üniversitesi	199	48.9
	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	208	51.1
Cinsiyet	Kadın	272	66.8
	Erkek	135	33.2
Sınıf	1. Sınıf	92	22.6
	2. Sınıf	101	24.8
	3. Sınıf	86	21.1
	4. Sınıf	128	31.4
Bölüm*	Turizm İşletmeciliği/Turizm ve Otel İşletmeciliği	208	51.1
	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	67	16.5
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	56	13.8
	Rekreasyon Yönetimi*	76	18.7

*Rekreasyon Yönetimi bölümü sadece AHBV Üniversitesi'nde bulunmaktadır.

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılanların % 48.9'u Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nden, % 51.1'i de Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nden oluşmaktadır. Kadın öğrencilerin oranı, erkek öğrencilere kıyasla daha fazladır (% 66.8). Bölümler bazında inceleme yapıldığında ise, rekreasyon yönetimi bölümünün sadece Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde olduğu

görülmektedir. Bununla birlikte, araştırmaya katılanların yarısından fazlası (% 51.1) Turizm İşletmeciliği/Turizm ve Otel İşletmeciliği öğrencilerinden meydana gelmektedir.

Öğrencilerin Özyeterlik Algı Düzeyleri ile Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Elde Edilen Bulgular

Üniversite öğrencilerinin özyeterlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik elde edilen bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Özyeterlik Algıları ile Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Spearman Brown Katsayı Sonuçları

Spearman Korelasyon	Genellenmiş Özyeterlik Beklentisi Ölçeği Puanı
<i>Beck Umutsuzluk Ölçeği Puanı</i>	Spearman's rho
	p
	N
	- .181
	.000*
	407

* $p < .05$

Tablo 3 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile umutsuzluk düzeyleri arasında negatif yönlü, anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < .05$, $r_s = -.181$). Buna göre, özyeterlik algısı yüksek olan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri düşüktür. Özyeterlik algısı düşük olan öğrencilerin ise umutsuzluk düzeyleri veya kaygı düzeyleri daha yüksektir. Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında ilişki olduğunu ortaya koyan H_1 hipotezi (H_1 : Üniversite öğrencilerinin özyeterlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında ilişki vardır) kabul edilmiştir.

Öğrencilerin Özyeterlik Algı Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Özyeterlik Algı Düzeylerinin Betimsel İstatistik Değerleri

Üniversite öğrencilerinin özyeterlik algı düzeylerine ilişkin elde edilen betimsel istatistik değerleri Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Özyeterlik Algı Düzeylerinin Betimsel İstatistik Değerleri

	\bar{x}	s.s.
<i>Genellenmiş Özyeterlik Beklentisi Ölçeği Puanı</i>	32.0000	5.00318

Tablo 4'e göre, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel olarak özyeterlik algılarının yüksek olduğu ($\bar{x}=32.0$) tespit edilmiştir. Puanlamada en az 10, en fazla 40 puan alınabilmektedir. Bu anlamda elde edilen ortalama öğrencilerin özyeterlik algılarının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Üniversite Değişkenine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversiteye göre özyeterlik algı düzeyleri Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Özyeterlik Beklentisi Ölçeği Puanlarının Üniversite Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Üniversite	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
<i>AHBV Üniversitesi</i>	199	211.52	42092.00	19200.000	.206
<i>Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi</i>	208	196.81	40936.00		

$p > .05$

Tablo 5'e göre Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi öğrencileri ile Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerinin özyeterlik algılarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$). Bununla birlikte, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi öğrencilerinin sıra ortalaması ($\bar{x} = 211.52$), Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerinin sıra ortalamasından ($\bar{x} = 196.81$) daha yüksektir. Sonuç olarak, ortaya çıkan farkın Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi öğrencilerinin lehine olduğu ifade edilebilir.

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre özyeterlik algı düzeyleri Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Özyeterlik Beklentisi Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	272	202.83	55169.00	18041.000	.775
Erkek	135	206.36	27859.00		

$p > .05$

Tablo 6 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre özyeterlik algılarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$). Bununla birlikte, araştırmaya katılan erkek öğrencilerin sıra ortalaması, kadın öğrencilere kıyasla daha yüksektir.

Sınıf Değişkenine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Üniversite öğrencilerinin sınıf değişkenine göre özyeterlik algı düzeyleri Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Özyeterlik Beklentisi Ölçeği Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	df	X ²	p
1. Sınıf	92	192.79	3	8.058	.045*
2. Sınıf	101	208.65			
3. Sınıf	86	180.81			
4. Sınıf	128	223.96			

* $p < .05$

Tablo 7'ye göre, üniversite öğrencilerinin sınıf değişkenine göre özyeterlik algılarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($X^2_{(4)} = 8.058$; $p < .05$). Elde edilen sonuç, sınıf değişkeninin öğrencilerin

özyeterlik algıları üzerinde etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Sınıflar arasındaki farklılığın kaynağını tespit edebilmek için dört sınıfın da birbirleri ile farklılıkları ayrı ayrı incelenmiştir. Analiz sonuçlarında, oluşan farklılığın 3. ve 4. sınıflardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre, 4. Sınıf öğrencilerinin özyeterlik algıları, 3. sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksektir ($p=.010$). Son sınıf öğrencilerinin özyeterlik algılarının diğer sınıflara kıyasla daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bölüm Değişkenine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Üniversite öğrencilerinin bölüm değişkenine göre özyeterlik algı düzeyleri Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Özyeterlik Beklentisi Ölçeği Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Bölüm	N	Sıra Ortalaması	df	X ²	p
Turizm İşletmeciliği/Turizm ve Otel İşletmeciliği	208	206.92	3	.899	.826
Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	67	206.08			
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	56	206.26			
Rekreasyon Yönetimi*	76	192.51			

$p>.05$; *Rekreasyon Yönetimi bölümü sadece AHBV Üniversitesi’nde bulunmaktadır.

Tablo 8 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin bölüm değişkenine göre özyeterlik algılarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($X^2_{(4)}=.899$; $p>.05$). Sonuç olarak, öğrencilerin özyeterlik algıları bölümlerine göre farklılaşmamaktadır.

Elde edilen sonuçlara göre, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algılarına ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında, sadece sınıf değişkenine ilişkin bir farklılık tespit edilmiştir. Son sınıf öğrencilerinin, diğer sınıflardaki öğrencilere kıyasla daha yüksek özyeterlik algısına sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile demografik değişkenleri arasında farklılık olduğunu ortaya koyan H_2 hipotezi (H_2 : Üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile demografik değişkenleri arasında farklılık vardır) kısmen reddedilmiştir. Çünkü üniversite öğrencilerinin özyeterlik algı düzeyleri ile öğrenim görülen üniversite, cinsiyet ve bölüm değişkenleri arasında farklılık bulunmazken, sınıf değişkeni arasında farklılık tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğrencilerin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

Üniversite öğrencilerinin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden aldıkları puanlar Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Öğrencilerin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden Aldığı Puanlar

	N	\bar{x}	s.s.	Min.	Mak.
Beck Umutsuzluk Ölçeği	407	6.0123	4.90976	0	20

Tablo 9’da üniversite öğrencilerinin umutsuzluk ölçeğinden aldığı puanların ortalaması verilmiştir. Buna göre, öğrencilerin 0-20 puan aralığından ortalama 6.0123 puan aldıkları anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan sonuç, genel olarak öğrencilerin düşük düzeyde kaygı yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Üniversite Değişkenine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğrenim görülen üniversite değişkenine göre öğrencilerin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden aldıkları puanlar Mann Whitney U Testi kullanılarak karşılaştırılmış ve Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Üniversite Değişkenine Göre Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması

Üniversite	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
AHBV Üniversitesi	199	225.94	44962.00	16330.000	.000*
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	208	183.01	38066.00		

* $p < .05$

Tablo 10 incelendiğinde, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi öğrencileri ile Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri arasında farklılık tespit edilmiştir ($p < .05$). Söz konusu farklılık için elde edilen sıra ortalamaları incelenmiş ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi öğrencilerinin sıra ortalamasının ($\bar{x}=225.94$), Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerinin sıra ortalamasından ($\bar{x}=183.01$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi, başka bir ifadeyle gelecek kaygı düzeyleri, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerine kıyasla daha fazladır. Türkiye’deki öğrencilerin Kırgızistan’daki öğrencilere kıyasla daha umutsuz oldukları sonucuna varılmıştır.

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Üniversite öğrencilerinin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkeni kapsamında incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Cinsiyet Değişkenine Göre Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	272	187.19	50915.00	13787.000	.000*
Erkek	135	237.87	32113.00		

* $p < .05$

Tablo 11’e göre, üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre farklılık bulunmaktadır ($p < .05$). Söz konusu farklılık incelendiğinde, erkek öğrencilerin sıra ortalamasının ($\bar{x}=237.87$), kadın öğrencilerin sıra ortalamasından ($\bar{x}=187.19$) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere kıyasla daha fazla umutsuzluk düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin gelecek kaygısı, kadın öğrencilere göre daha fazladır.

Sınıf Değişkenine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Sınıf değişkenine göre üniversite öğrencilerinin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden aldıkları puanlar Kruskal Wallis H Testi kullanılarak karşılaştırılmış ve Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Sınıf Değişkenine Göre Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	df	X ²	p
1. Sınıf	92	197.69	3	.976	.807
2. Sınıf	101	208.14			
3. Sınıf	86	197.35			
4. Sınıf	128	209.73			

$p > .05$

Tablo 12’ye göre, üniversite öğrencilerinin sınıf değişkeni ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > .05$). Buna göre, öğrencilerin öğrenime devam ettikleri sınıflar umutsuzluk düzeyini etkilememektedir. Bununla birlikte, son sınıf öğrencilerinin sıra ortalamasının ($\bar{x}=209.73$) diğer sınıflardaki öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bölüm Değişkenine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Bölüm değişkenine göre üniversite öğrencilerinin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden aldıkları puanlar Kruskal Wallis H Testi kullanılarak karşılaştırılmış ve Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. Bölüm Değişkenine Göre Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması

Bölüm	N	Sıra Ortalaması	df	X ²	p
Turizm İşletmeciliği/Turizm ve Otel İşletmeciliği	208	194.17	3	14.398	.002*
Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	67	178.44			
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	56	215.81			
Rekreasyon Yönetimi**	76	244.73			

* $p < .05$; **Rekreasyon Yönetimi bölümü sadece AHBV Üniversitesi’nde bulunmaktadır.

Tablo 13’e göre, üniversite öğrencilerinin bölüm değişkenine göre umutsuzluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($X^2_{(4)}=14.398$; $p < .05$). Elde edilen sonuç, bölüm değişkeninin öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri üzerinde etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bölümler arasındaki farklılığın kaynağını tespit edebilmek için dört bölümün de birbirleri ile farklılıkları ayrı ayrı incelenmiştir. Analiz sonuçlarında, oluşan farklılığın rekreasyon bölümü öğrencilerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre, rekreasyon bölümü öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri, turizm işletmeciliği bölümü öğrencilerine ($p=.001$; $p < .05$) ve seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümü öğrencilerine ($p=.002$; $p < .05$) kıyasla daha yüksektir. Sonuç olarak, rekreasyon bölümü öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin (gelecek kaygılarının) diğer bölüm öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu ifade edilebilmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre, üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerine ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında, öğrenim görülen üniversite, cinsiyet ve bölüm değişkenlerine ilişkin anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < .05$). Buna göre, Ankara Hacı Bayram Veli

Üniversitesi öğrencilerinin Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerine, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere, rekreasyon bölümü öğrencilerinin de diğer bölüm öğrencilerine kıyasla daha fazla umutsuzluk düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile demografik değişkenleri arasında farklılık olduğunu ortaya koyan H₃ hipotezi (*H₃: Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile demografik değişkenleri arasında farklılık vardır*) kısmen reddedilmiştir. Çünkü üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ile öğrenim görülen üniversite, cinsiyet ve bölüm değişkenleri arasında farklılık bulunurken, sadece sınıf değişkeni arasında farklılık tespit edilmemiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Özyeterlik teorisi, insanların yeterli inançlarını değerlendirmek için aktif ustalık deneyimleri (gerçek performanslar), başkalarının gözlemi (vekâleten deneyimler), hem sözlü hem de başka türlü ikna biçimleri ve fizyolojik ve duygusal durumlar olmak üzere dört temel kaynaktan bilgi edindiğini varsaymaktadır. Yapılan araştırmalara göre aktif ustalık deneyimleri (gerçek performanslar), bireylerin başarılı olabilmesi için gerekli olan kişisel kaynakları toplayabildiğine dair en otantik kanıtı sunduğu için en etkili kaynak olarak değerlendirilmektedir (Bandura, 1997).

Özyeterlikte ailenin etkisi son derece önemlidir. Özyeterliğin ilk kaynakları ailede merkezlenir, ancak etki iki yönlüdür. Gençlerin merakını ortaya çıkaran ve ustalık deneyimlerine izin veren bir ortam sağlayan ebeveynler, çocukların özyeterliklerinin oluşmasına yardımcı olmaktadır. Buna karşılık, daha fazla merak ve keşif faaliyetleri sergileyen çocuklar da ebeveynlerin duyarlılığını arttırmaktadır. Ailenin dışında akran etkisi de özyeterlikte önemli bir yere sahiptir (Schunk ve Pajares, 2002). Akranlarının başarılı olduğunu gözlemlemek çocukların özyeterliğini arttırabilmekte ve onları motive edebilmektedir (Schunk, 1987).

Özyeterlik, özellikle hayatlarının dönüm noktasında olan üniversite öğrencilerinin gelecekle ilgili kaygı düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çünkü, özyeterlik inançları, motivasyon ve başarı için temel sağlamakta ve kişinin eylemleriyle, zorluklarla mücadelede etki gücüne sahip olduğu inancına dayanmaktadır (Bandura, 2004:622). Üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ile gelecek kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi bakımından bu çalışma literatüre katkı sağlayacaktır.

Literatürde yer alan bazı araştırmalar, özyeterlik teorisini meslek seçimi sürecine uygulamış (Hackett ve Betz, 1981; Hackett ve Campbell, 1987; Lent ve Hackett, 1987) ve performans başarılarının özyeterlikte bir artışa yol açtığını ortaya koymuştur (Charleston ve Leon, 2016). Bir başka araştırmada ise düşük özyeterlik sergileyen bir öğrencinin, kariyerine karar vermede zorluklarla karşılaştığı sonucuna varılmıştır (Arghode vd., 2021:10). Bu araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda, çalışmanın temel hipotezi (üniversite öğrencilerinin özyeterlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında ilişki vardır) desteklenmiştir. Öğrencilerin özyeterlik algıları ile umutsuzluk düzeylerine ilişkin elde edilen bulgular (*Özyeterlik algısı yüksek olan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri düşüktür. Özyeterlik algısı düşük olan öğrencilerin ise umutsuzluk düzeyleri veya kaygı düzeyleri daha yüksektir*) literatürde yer alan araştırmaları destekleyici niteliktedir.

Ozen vd., (2010) tarafından yapılan çalışmada, cinsiyet ve ailenin sosyoekonomik durumu kontrol altındayken, aile ilişkilerinin durumu, dersleri anlamada zorluk, üniversite yaşamına uyum sağlamada zorluk, sorunları bağımsız çözebilme zorunluluğu, vizyon sahibi olma, olumsuz yaşam deneyimi ve okuduğu bölümden memnun olma gibi faktörlerin sürekli kaygı ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada, kaygıyı oluşturan faktörlerin üniversite tarafından desteklenen koşullar ile azaltılabileceği sonucuna varılmıştır (Ozen vd., 2010).

Setiawan (2012), üniversitenin öğrencileri eğitimlerini tamamladıktan sonra hayatlarındaki zorluklarla yüzleşmeye hazırlaması gerektiğini savunmaktadır. Azila-Gbette ve Abiemo (2021) tarafından yapılan çalışmada, akademik özyeterlik ve ders çalışma arasındaki pozitif ilişki dikkate alınarak, yükseköğretim kurumları öğrencilerinin sınıfta akademik özyeterliklerini geliştirecek politikalar geliştirmesi ve uygulamaya koyması sonucu vurgulanmıştır. Bu noktada, üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı yaşamamaları ve kendilerini akademik olarak yeterli hissetmeleri konusunda yükseköğretim kurumlarına da büyük rol düşmektedir.

Araştırma, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algılarının ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi ve genel bir değerlendirme yapılması açısından literatüre teorik katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin özyeterlik algıları ve umutsuzluk düzeyleri demografik değişkenlere (cinsiyet, üniversite, bölüm, sınıf) göre incelenmiş ve bu bağlamda karşılaştırma yapılmıştır. Bu doğrultuda bir karşılaştırma yapılması ise özyeterlik algısı ve umutsuzluk düzeyinin cinsiyete, bölüme ya da sınıfa göre ayrı ayrı değerlendirilmesi ve durum tespitinin yapılması açısından literatüre teorik katkı sağlamaktadır. Araştırmanın bir diğer teorik katkısı ise, iki farklı ülke öğrencilerinin sonuçlarının karşılaştırılmasına olanak sağlamasıdır. Farklı ülkelerde öğrenim gören öğrencilere yönelik karşılaştırmalı araştırma sayılarının artması literatüre zenginlik katacaktır.

Araştırmada, özyeterlik algı düzeyi ile umutsuzluk düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin özyeterlik düzeylerinin artırılması yönünde eğitim politikalarının ve ders müfredatlarının geliştirilmesi ve uygulanması oldukça faydalı olacaktır. Bu sayede, üniversite öğrencileri akademik ve sosyal açıdan kendilerini daha donanımlı ve yeterli hissederek geleceğe yönelik kaygıları azalacaktır. Araştırmada; Turizm İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları ile Rekreasyon Yönetimi bölümü öğrencilerine yönelik değerlendirme yapılması her bir alan için öğrencilerin sektörel algılarının, bilgi düzeylerinin ve sektör ile ilgili sorunlarının tespiti açısından önem taşımaktadır. Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre, erkek öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri kız öğrencilere göre yüksek düzeydedir. Bu bağlamda, cinsiyete göre atfedilen toplumsal rollerin ve sorumlulukların öğrencilerin geleceğe yönelik kaygı düzeylerine yansımalarının değerlendirilmesi ve gelecek araştırmalara ışık tutması açısından araştırma pratik katkı sağlamaktadır.

Yapılan araştırma sonuçları özyeterlik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin kaygılarının daha az olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, öğrencilerin özyeterlik düzeylerini yükseltmek için birtakım tedbirler alınması önerilebilir. Öğrencilerin özyeterlik düzeylerini düşüren en önemli faktörlerden birisi de kaygı ve stres düzeylerinin yüksek olmasıdır. Kaygı ve stres düzeylerini tetikleyen unsurların başında ise mezuniyet sonrası iş kaygısı gelmektedir. Doğal olarak, üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası iş koşulları noktasında yeterince bilgi sahibi olması, öğretim elemanlarının bu hususta yönlendirici ve destekleyici bilgiler sunması son derece önem arz etmektedir. Örneğin, öğrencilerin bulunduğu eğitim kurumlarından mezun olmuş ve sektörde önemli yerlere gelmiş kişilerin okula davet edilerek öğrenciler ile fikir alışverişinde bulunulmasının sağlanması gibi etkinlikler yapılabilir. Öğrencilerin, kendi okullarından mezun olup da önemli yerlere gelen kişileri görmesi özyeterlik düzeylerini arttırabilecektir. Ayrıca öğretim elemanlarının öğrencileri tanınması, hangi alanlarda başarılı olabileceğini öngörmesi ve öğrencileri doğru yönlendirmesi de bu noktada ön plana çıkmaktadır. Sektörel anlamda başarılı olabilecek potansiyelli öğrencileri sektöre, akademik anlamda potansiyeli olan öğrencileri de akademiye yönlendirmek öğrencileri cesaretlendirecektir. Bununla birlikte öğretim elemanlarından; öğrencilere başarabilecekleri görevler vermesi, karşılaştırma yapmaktan kaçınmaları, öğrenciler için güvenli ve duygusal bakımdan doyurucu öğrenme ortamları

hazırlaması, öğrencilere kitap okuma ve bilimsel yayınları takip etme alışkanlıklarının kazandırılması için teşvikte bulunması önerilmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, gelecekte yapılacak olan çalışmalar için birtakım öneriler ortaya konulmuştur. Bu öneriler doğrultusunda gelecekte yapılacak olan araştırmaların, literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda ortaya konulan öneriler aşağıda yer almaktadır:

- Bu araştırmada, turizm alanında eğitim gören öğrencilerin özyeterlik ve umutsuzluk düzeyleri belirlenmiştir. Farklı alanlarda eğitim gören lisans öğrencilerinin de özyeterlik ve umutsuzluk düzeyleri belirlenerek hem daha kapsamlı araştırma yapılabilir hem de alanlar arası bir karşılaştırma yapılabilir.
- Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri kız öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde çıkmıştır. Gelecek araştırmalarda umutsuzluk düzeyi ve toplumsal cinsiyet ilişkisi üzerine daha detaylı bir araştırma yapılabilir.
- Araştırmadan elde edilen başka bir bulguya göre, turizm alanında eğitim gören öğrenciler içerisinde rekreasyon bölümü öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin diğer turizm bölümü öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada, gelecek araştırmalarda sadece rekreasyon bölümü öğrencilerine yönelik bir araştırma yapılması umutsuzluk düzeyinin nedenlerinin tespiti açısından anlamlı olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Türk Turizm Araştırmaları Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan 19.01.2022 tarih ve 1 sayılı karar numarası ile izin alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Abu-Alkeshk, E. O. M. (2020). Future Anxiety Among Jordanian University Students During the Corona Pandemic in Light of Some Variables, *British Journal of Education*, 8(9): 70-82.

Ackerman, C.E. (2020). *What is Self-Efficacy Theory in Psychology?*. [Online] <https://positivepsychology.com/self-efficacy/> [Erişim Tarihi: 08.07.2021].

Alaosman, F.B. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı ve Başa Çıkma Yöntemleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, Kıbrıs.

Almomani, M. and Naeem, M. (2013). Future Anxiety College Students in Al-Jalil Region in Light of Some Variable, *Jordan Journal of Education Sciences*, 9(2): 173-185.

Altun, A. and Mazman, S.G. (2012). Programlamaya İlişkin Özyeterlik Algısı Ölçeğinin Türkçe Formunun Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 3(2): 297-308.

Amerikan Psikologlar Birliği (2021). *Anxiety*. [Online] <https://www.apa.org/topics/anxiety> [Erişim Tarihi: 16.07 2021].

- Annabulsi, M. (1999). *Future and Exam Anxieties and Their Relationship with Some Psychological Variable of a Sample of 2nd Secondary Sage Students*, Unpublished Master's Thesis, University of Armenia, Armenia.
- Arghode, V., Heminger, S. and McLean, G.N. (2021). Career Self-Efficacy and Education Abroad: Implications for Future Global Workforce, *European Journal of Training and Development*, 45(1): 1-13.
- Ata, F. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Web 2.0 Teknolojilerini Kullanım Durumları ile Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Avcı, Ö.H., Karababa, A. ve Zencir, T. (2019). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Erkek Okul Öncesi Öğretmen Adayları: Algıladıkları Güçlükler ve Gelecek Kaygıları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(4): 1092-1106.
- Azila-Gbetor, E. M. and Abiemo, M. K. (2021). Moderating Effect of Perceived Lecturer Support on Academic Self-Efficacy and Study Engagement: Evidence from A Ghanaian University, *Journal of Applied Research in Higher Education*, 13(4): 991-1006.
- Bahçeci, D. ve Kuru, M. (2008). Portfolyo Değerlendirmenin Üniversite Öğrencilerinin Öz-Yeterlik Algısı ve Yaşam Becerileri Üzerine Etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1): 97-111.
- Bandura A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change, *Psychological Review*, 84(2): 191-215.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory (Prentice-Hall Series in Social Learning Theory)*. Englewood Cliffs, NJ: Pearson.
- Bandura, A. (1991). Self-Efficacy Conception of Anxiety, (Eds.) Schwarzer, R. and R. A. Wicklund, R.A.: In: *Anxiety and Self-Focused Attention*. Harwood Academic Publishers.
- Bandura, A. (2004). Swimming Against the Mainstream: The Early Years from Chilly Tributary to Transformative Mainstream, *Behaviour Research and Therapy*, 42(6): 613-630.
- Basım, H., Korkmazıyürek, H. ve Tokat, A.O. (2008). Çalışanların Öz Yeterlilik Algılamasının Yenilikçilik ve Risk Alma Üzerine Etkisi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19: 121-130.
- Bayırtepe, E. ve Tüzün, H. (2007). Oyun-Tabanlı Öğrenme Ortamlarının Öğrencilerin Bilgisayar Dersindeki Başarıları ve Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Etkileri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33): 41-54.
- Beck, A.T., Weissman, A., Lester, D. and Trexler, L. (1974). The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6): 861-865.
- Bozkur, B., Kıran, B. ve Cengiz, Ö. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk, Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Gelecekte İş Bulmaya Yönelik Algı ve Özyeterliklerinin İncelenmesi, *Kastamonu Education Journal*, 28(6): 2401-2409.
- Canbaz, S., Sünter, A.T., Aker, S. ve Pekşen, Y. (2007). Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyi ve Etkileyen Faktörler, *Genel Tıp Dergisi*, 17(1): 15-19.
- Charleston, L. and Leon, R. (2016). Constructing Self-Efficacy in STEM Graduate Education, *Journal for Multicultural Education*, 10(2): 152-166.

- Çakır, Ö., Kan, A. ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1): 36-47.
- Çetin, B. (2008). Marmara Üniversitesi Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11: 101-114.
- Çetin, F. ve Fıkrıkoca, A. (2010). Rol Ötesi Olumlu Davranışlar Kişisel ve Tutumsal Faktörlerle Öngörülebilir mi?, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 65(4): 41-66.
- Çınar, B. ve Yenipınar, U. (2019). Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinde Genel Özyeterlik Algısı, Mesleki Kaygı ve Mesleği Yapma Niyeti İlişkisi, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 30(3): 153-162.
- Çocuk, H., Yokuş, G. ve Tanrıseven, I. (2015). Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Öğretmenliğe İlişkin Öz-Yeterlik ve Metaforik Algıları: Mersin Üniversitesi Örneği, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32): 373-387.
- Dorman, J.P., Fisher, D.L. and Waldrip, B.G. (2006). Classroom Environment, Students' Perceptions of Assessment, Academic Efficacy and Attitude to Science: A Lisrel Analysis, (Eds.) Fisher, D.L. and Khine, M.S.: In: *Contemporary Approaches to Research on Learning Environments: Worldviews*. Singapore: World Scientific Publishing.
- Duplaga, M. and Grysztar, M. (2021). The Association Between Future Anxiety, Health Literacy and The Perception of the COVID-19 Pandemic: A Cross-Sectional Study, *Healthcare*, 9(1): 43-61.
- Durak, A. ve Palabıykoğlu, R. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeği Geçerlilik Çalışması, *Kriz Dergisi*, 2(2): 311-319.
- Fife, J.E., Bond, S. and Byars-Winston, A. (2011). Correlates and Predictors of Academic Self-Efficacy Among African-American Students, *Education*, 132(1): 141-148.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education. (3rd Edition)*, NY: Mc Grow, Hill Book Company.
- Grupe, D.W. and Nitschke, J.B. (2013). Uncertainty and Anticipation in Anxiety: An Integrated Neurobiological and Psychological Perspective, *Nature Reviews Neuroscience*, 14(7): 488-501.
- Hackett, G. and Bretz, N.E. (1981). A Self-Efficacy Approach to the Career Development of Women, *Journal of Vocational Behavior*, 18: 326-39.
- Hackett, G. and Campbell, N.K. (1987). Task Self-Efficacy and Task Interest as a Function of Performance on a Gender-Neutral Task, *Journal of Vocational Behavior*, 30(2): 203-215.
- Hammad, M.A. (2016). Future Anxiety and Its Relationship to Students' Attitude Toward Academic Specialization, *Journal of Education and Practice*, 7(15): 54-65.
- Hassan, M. (1999). Future Anxiety by University Graduate Young People, *Journal of Almostagbalol Alarabi*, 249: 71-85.
- Hoy, A.W. (2004). *What Preservice Teachers Should Know About Recent Theory and Research in Motivation?*. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, San Diego, CA.
- Kara, N.O., Akın, G. ve Alp, S. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı ile Sınav Kaygısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, *Sağlık Yönetimi Dergisi*, 2(2): 150-169.
- Karaduman, A. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile Özyeterlik Algıları Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.

- Kezer, F., Ogurlu, Ü. ve Akfırat, O.N. (2016). Eleştirel Düşünme Eğilimi, Genel Öz Yeterlik ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34): 202-218.
- King, Z. (2004). Career Self-Management: Its Nature, Causes and Consequences, *Journal of Vocational Behavior*, 65(1): 112-33.
- Kula, K.Ş. ve Saraç, T. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33): 227-242.
- Lent, R.W. and Hackett, G. (1987). Career Self-Efficacy: Empirical Status and Future Directions, *Journal of Vocational Behavior*, 30: 347-382.
- Luszczynska, A., Gutierrez-Dona, B. and Schwarzer, R. (2005). General Self-Efficacy in Various Domains of Human Functioning: Evidence from Five Countries, *International Journal of Psychology*, 40(2): 80-89.
- Matarneh, A.J. and Altrawneh, A. (2014). Constructing A Scale of Future Anxiety for The Students at Public Jordanian Universities, *International Journal of Academic Research*, 6(5): 180-188.
- Molin, R. (1990). Future Anxiety: Clinical Issues of Children in The Latter Phases of Foster Care. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 7(6): 501-512.
- Mouloud, K. and Abd El-kadder, B. (2018). Future Anxiety and its Relationship to Level of Aspiration Among Physical Education Students, *Revue Sciences et Pratiques des Activités Physiques Sportives et Artistiques*, 13: 328-338.
- Online Etymology Dictionary (2021a). *Efficacy*, [Online] <https://www.etymonline.com/search?q=efficacy> [Erişim Tarihi: 14.07.2021].
- Online Etymology Dictionary (2021b). *Anxiety*, [Online] <https://www.etymonline.com/word/anxiety> [Erişim Tarihi: 16.07.2021].
- Ozen, N. S., Ercan, I., Irgil, E. and Sigirli, D. (2010). Anxiety Prevalence and Affecting Factors Among University Students, *Asia-Pacific Journal of Public Health*, 22(1): 127-133.
- Pantzar, M. (2010). Future Shock: Discussing the Changing Temporal Architecture of Daily Life, *Journal of Futures Studies*, 14(4): 1-22.
- Rabei, S., Ramadan, S. and Abdallah, N. (2020). Self-Efficacy and Future Anxiety Among Students of Nursing and Education Colleges of Helwan University, *Middle East Current Psychiatry*, 27(1): 1-5.
- Sahranç, Ü. (2007). *Stres Kontrolü, Genel Özyeterlik, Durumluk Kaygı ve Yaşam Doyumuyla İlişkili Bir Akış Modeli*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Santoso, D.S. and Rizkiana, A. (2019). Positive Thinking on Future Anxiety on Hearing Impaired College Students, *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*, 304: 194-196.
- Saud, N. (2005). *The Relation Between Future Anxiety and The Features of Pessimism and Optimism*, Unpublished PhD thesis, Damascus University, Syria.
- Schunk, D. H. (1987). Peer Models and Children's Behavioral Change, *Review of Educational Research*, 57: 149-174.
- Schunk, D. H. and Pajares, F. (2002). The Development of Academic Self-Efficacy, (Eds.) Wigfield, A. and Eccles, J.S.: In: *Development of Achievement Motivation*. San Diego: Academic Press.

- Seber, G., Dilbaz, N., Kaptanođlu, C. ve Tekin, D. (1993). Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirliđi, *Kriz Dergisi*, 1(3): 139-142.
- Setiawan, J.L. (2012). Entrepreneurship Program Assessment by Students Outcome on Their Perceived Entrepreneurial Characteristics. Indonesia International Conference on Innovation. Entrepreneurship and Small Business, 26-28 June 2012, Surabaya, Indonesia.
- Stajkovic, A.D. and Luthans, F. (2003). Social Cognitive Theory and Self-Efficacy: Implications for Motivation Theory and Practice, In: *Motivation and Work Behavior*. McGraw-Hill.
- Sutton, S. (2001). Health Behavior: Psychosocial Theories, (Eds) Smelser, N.J. and Baltes, P.B.: In: *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Oxford: Permagon.
- Tahira, R., Akhter, N. and Javed, M. (2019). Impact of Career Self-Efficacy Beliefs on Educational and Career Aspirations of Bachelor Students, *Educational Research for Policy and Practice*, 22(2): 53-67.
- Tarhan, S. (2012). *Umudun Özyeterlik, Algılanan Sosyal Destek ve Kişilik Özelliklerinden Yordanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tayfun, A.N.T. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17): 534-558.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk-Hoy, A. and Hoy, W.K. (1998). Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure, *Review of Educational Research*, 68(2): 202-248.
- Türk Dil Kurumu (2021a). *Yeterlilik*, [Online] <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 04.07.2021].
- Türk Dil Kurumu (2021b). *Kaygı*, [Online] <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 16.07.2021].
- Urgancı, S. ve Gürcan, U. (2019). Gençlerde Karar Verme Becerileri ile Akademik Öz-Yeterlilik Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 6(6): 244-262.
- Usher, E. L. and Pajares, F. (2008). Sources of Self-Efficacy in School: Critical Review of The Literature and Future Directions, *Review of Educational Research*, 78(4): 751-796.
- Wang, C. H., Harrison, J., Cardullo, V. and Xi, L. (2018). Exploring The Relationship Among International Students' English Self-Efficacy, Using English to Learn Self-Efficacy, and Academic Self-Efficacy, *Journal of International Students*, 8(1): 233-250.
- Yamane, T. (2001). *Temel Örnekleme Yöntemleri (1. Baskı)*. (Çev. A. Esin, M. A. Bakır, C. Aydın ve E. Gürbüzel). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Yenilmez, K. (2016). Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-Yeterlilikleri ve Matematik Öğretimine Yönelik Öz-Yeterliliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29: 316-323.
- Yılmaz, Y.E. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekâları, Sosyal Görünüş Kaygıları ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Zaleski, Z. (1996). Future Anxiety: Concept, Measurement, and Preliminary Research, *Personality and Individual Differences*, 21(2): 165-174.